

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра фтизіатрії і пульмонології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
науково-педагогічної
роботи
проф. М.Р.Гжегоцький

« » 2018р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фтизіатрія

Спеціальність - 7.12010005 стоматологія

Факультет, курс - стоматологічний, IV

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри
фтизіатрії і пульмонології
Протокол № 4
від - «31» 08 2018 р.
Завідувач кафедри
проф. Костик О.П.

Затверджено
профільною методичною комісією
з терапевтичних дисциплін
Протокол № 4
від - «06» 09 2018 р.
Голова профільної методичної комісії
проф. Радченко О.М.

Програма з фтизіатрії для вищих медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації складена для спеціальності «Стоматологія» напряму підготовки «Медицина» згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики і освітньо-професійної програми підготовки фахівців.

Згідно з навчальним планом вивчення фтизіатрії здійснюється у VIII семестрі 4-го року навчання.

Фтизіатрія як навчальна дисципліна:

- ґрунтується на вивченні студентами анатомії, фізіології, гістології, мікробіології, патофізіології, патоморфології, рентгенології, фармакології, пропедевтики внутрішньої медицини, пропедевтики педіатрії, гігієни та екології та інтегрується з цими дисциплінами;

- передбачає при вивченні взаємозв'язок з наступними дисциплінами: внутрішня медицина, хірургія, отоларингологія, неврологія, інфекційні хвороби, епідеміологія, педіатрія, дитячі інфекції, онкологія та формування умінь застосовувати знання з фтизіатрії в процесі подальшого навчання і у професійній діяльності;

- сприяє пропаганді і дотриманню здорового способу життя та профілактиці захворювань органів дихання в процесі життєдіяльності.

**Опис навчального плану з дисципліни – Фтизіатрія
для студентів стоматологічного факультету
за спеціальністю 7.12010005 «Стоматологія»**

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання семестр	Вид контролю	
	Всього	Аудиторних				СРС
		Лекцій	Практичних занять			
Модуль: Фтизіатрія Змістових модулів 4	2 кредити ECTS/ 60 год.	10	20	30	4 курс (VIII семестр)	залік

Аудиторне навантаження - 50%, СРС - 50%

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – здобуття студентами фундаментальних знань з фтизіатрії, оволодіння сучасними методами діагностики, диференціальної діагностики, лікування, профілактики туберкульозу, професійними навичками та практичними вміннями.

Завдання:

- Визначити фактори ризику виникнення туберкульозу.
- Інтерпретувати результати бактеріоскопічних і бактеріологічних методів дослідження харкотиння.
- Визначити клінічні форми туберкульозу і формулювати клінічний діагноз відповідно до класифікації.

- Скласти схему обстеження хворого на туберкульоз, аналізувати отримані дані.

- Призначати стандартні схеми лікування хворим на туберкульоз органів дихання.

- Визначити наслідки лікування хворих на туберкульоз органів дихання.

- Діагностувати невідкладні стани у хворих на туберкульоз та надавати їм екстрену допомогу.

В результаті вивчення фтизіатрії студент повинен

знати:

- основні епідеміологічні показники туберкульозу;

- морфологічну будову та властивості збудника туберкульозу;

- патогенез туберкульозу;

- принципи побудови класифікації туберкульозу.

- місцеві та загальні симптоми при легеневому туберкульозі;

- рентгенологічне зображення органів грудної клітки в різних проекціях в нормі;

- поняття «вогнища», «інфільтрату», «порожнини», «фіброзу», їх рентгенологічні ознаки,

- клінічні форми туберкульозу легень в рентгенологічному зображенні;

- методи бактеріологічних досліджень;

- види туберкуліну та їх особливості;

- показання і протипоказання для проведення туберкулінової проби Манту;

- критерії негативної, позитивної та гіперчутливої туберкулінової реакції;

- туберкуліновий віраж, визначення, характеристику;

- поствакцинальну та постінфекційну реакцію на туберкулін;

- показники периферичної крові в нормі і при запальних процесах;

- класифікацію протитуберкульозних препаратів, їх властивості, дозування, побічні дії;

- загальні принципи лікування хворих на туберкульоз;

- сучасні схеми етіотропної хіміотерапії туберкульозу;

- критерії клінічноговилікування хворих на туберкульоз.

- види профілактики туберкульозу;

- категорії осередків туберкульозної інфекції;

- методику проведення вакцинації (ревакцинації) БЦЖ;

- ускладнення вакцинації (ревакцинації) БЦЖ;

- показання до проведення хіміопротілактики.

- патогенез первинного туберкульозу;

- клінічну картину, перебіг, методи діагностики, диференціальну діагностику туберкульозу невстановленої локалізації, первинного туберкульозного комплексу,

туберкульозу внутрішньогрудних лімфатичних вузлів;

- ускладнення локальних форм первинного туберкульозу, їх клінічні ознаки і діагностику;

- принципи лікування первинного туберкульозу.

- патогенез дисемінованого туберкульозу, туберкульозу нервової системи та мозкових оболонок;

- клінічну картину, перебіг, методи діагностики, ускладнення;

диференціальну

діагностику гострого, підгострого, хронічного дисемінованого туберкульозу, туберкульозу нервової системи та мозкових оболонок;

- принципи лікування дисемінованого туберкульозу легень, туберкульозу нервової системи та мозкових оболонок.

- патогенез вогнищового, інфільтративного туберкульозу, казеозної пневмонії,

фіброзно – кавернозного, циротичного туберкульозу легень, туберкульозного плевриту;

- клінічну картину, перебіг, методи діагностики, диференціальну діагностику вогнищового, інфільтративного туберкульозу, казеозної пневмонії,

туберкульозами, фіброзно – кавернозного, циротичного туберкульозу легень, туберкульозного плевриту;

- принципи лікування вогнищового, інфільтративного туберкульозу, казеозної

пневмонії, туберкульозами, фіброзно – кавернозного, циротичного туберкульозу

легень, туберкульозного плевриту;

- патогенез туберкульозу щелепно-лищевої локалізації;

- клінічну картину, перебіг, методи діагностики, диференціальну діагностику туберкульозу щелепно-лищевої локалізації;

- патогенез ускладнень туберкульозу органів дихання;

- клінічну картину, методи діагностики ускладнень (кровохаркання і легеневих кровотеч, спонтанного пневмотораксу);

- особливості перебігу туберкульозу у ВІЛ – інфікованих та хворих на СНІД;

- принципи лікування туберкульозу у ВІЛ – інфікованих і хворих на СНІД;

- профілактику туберкульозу у ВІЛ – інфікованих і хворих на СНІД;

- організацію своєчасного виявлення туберкульозу в дітей та дорослих;

- категорії диспансерного обліку;

вміти:

- аналізувати основні розділи клінічної класифікації туберкульозу;

- сформулювати клінічний діагноз відповідно до класифікації туберкульозу.

- зібрати скарги хворого, анамнез хвороби і життя;

- визначити осіб з підвищеним ризиком захворювання на туберкульоз;

- оглянути хворого і виявити основні симптоми хвороби;

- провести пальпацію, перкусію і аускульту органів грудної клітки, інтерпретувати отримані результати;

- виявити та інтерпретувати патологічні зміни на рентгенограммах грудної клітки;

- оцінити результати бактеріологічного дослідження харкотиння;

- проводити і оцінювати туберкулінову пробу Манту, на основі її результатів виявляти осіб, які потребують додаткового обстеження на туберкульоз;

- оцінити показники загального аналізу периферичної крові при різних формах і фазах туберкульозного процесу;

- інтерпретувати результати дослідження цереброспінальної рідини;

- обґрунтувати клінічний діагноз відповідно до класифікації.

- призначити лікування різним категоріям хворих на туберкульоз;

- діагностувати побічні дії протитуберкульозних препаратів та визначити заходи їх профілактики.
- визначити показання і протипоказання для вакцинації та ревакцинації БЦЖ;
- відібрати осіб для проведення хіміопротифілактики.
- надати невідкладну допомогу хворому з легеневою кровотечею, кровохарканням, спонтанним пневмотораксом.
- виконати обов'язковий комплекс обстеження при підозрі на туберкульоз;
- проводити спостереження за групами з підвищеним ризиком захворювання на туберкульоз.

Кінцеві цілі:

1. Діагностувати клінічні форми туберкульозу і сформулювати клінічний діагноз відповідно до класифікації.
2. Визначати фактори ризику виникнення туберкульозу.
3. Застосовувати основні принципи лікування хворих на туберкульоз і визначати критерії їхвилікування.
4. Використовувати принципи диспансеризації осіб з групи ризику захворювання на туберкульоз та принципи профілактики туберкульозу.
5. Діагностувати та надавати екстренну допомогу при невідкладних станах у хворих на туберкульоз.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання фтизіатрії. Методика обстеження хворого на туберкульоз

Конкретні цілі:

- Визначати фактори ризику захворювання на туберкульоз.
- Аналізувати основні епідеміологічні показники поширеності туберкульозу (інфікованість, захворюваність, смертність).
- Характеризувати особливості збудника туберкульозу.
- Визначати шляхи зараження туберкульозом.
- Визначати категорії населення з групи підвищеного ризику захворювання на туберкульоз.
- Визначати клінічні ознаки туберкульозу.
- Визначати роль бактеріоскопічних і бактеріологічних методів дослідження харкотиння.
- Аналізувати основні рентгенологічні синдроми у клініці туберкульозу.
- Визначати алгоритм дій лікарів закладів загальної лікарської мережі щодо виявлення туберкульозу при звертанні пацієнтів за допомогою.
- Пояснювати цілі туберкулінодіагностики.
- Аналізувати результати проби Манту з 2 ТО ППД-Л.
- Пояснювати поняття «віраж» туберкулінової проби та його значення для ранньої діагностики туберкульозу.

Тема 1. Визначення туберкульозу як хвороби. Епідеміологія туберкульозу. Збудник туберкульозу, його властивості. Шляхи зараження туберкульозом.

Визначення туберкульозу як захворювання. Фактори ризику захворювання на туберкульоз.

Основні епідеміологічні показники (інфікованість, захворюваність, хворобливість, смертність) та їх динаміка за останні 10-15 років. Поширення туберкульозу в країнах із різним рівнем економічного розвитку.

Фактори ризику захворювання на туберкульоз. Патоморфоз туберкульозу.

Збудник туберкульозу, морфологічна будова, властивості. Види мікобактерій туберкульозу (МБТ) та їх епідеміологічне значення. Мінливість МБТ (L-форми, фільтруючі форми; персистенція, реверсія). Хіміорезистентні МБТ та їх клінічне значення. Атипові мікобактерії. Стійкість МБТ у навколишньому середовищі. Джерела туберкульозної інфекції. Виділення мікобактерій у навколишнє середовище. Шляхи зараження туберкульозом.

Тема 2. Особливості клінічного обстеження хворого на туберкульоз.

Рентгенологічна діагностика туберкульозу. Методи рентгенологічного дослідження у клініці фтизіатрії. Рентгенологічні синдроми туберкульозу.

Шляхи і методи виявлення туберкульозу. Категорії населення з підвищеним ризиком захворювання на туберкульоз.

Особливості клінічного обстеження хворого на туберкульоз: скарги, анамнез захворювання, перебіг, епідеміологічний анамнез, перенесені захворювання, умови праці та побуту; фізикальні методи обстеження: значення пальпації, перкусії та аускультатії в обстеженні хворого на туберкульоз; діагностичне значення змін у загальному аналізі крові у хворих на туберкульоз легень.

Методи рентгенологічного обстеження хворого на туберкульоз органів дихання і внутрішнього грудних лімфатичних візлів (рентгено-, томо-, і флюорографія, комп'ютерна томографія, рентгеноскопія). Рентгенологічні синдроми: ураження кореня легень, дисемінації, інфільтрації, круглястої тіні, порожнини, фіброзу. Клінічні форми туберкульозу легень у рентгенологічному зображенні. Групи населення («декретовані» контингенти), які підлягають обов'язковому щорічному флюорографічному обстеженню.

Тема 3. Мікробіологічна діагностика туберкульозу.

Туберкулінодіагностика.

Мікробіологічна діагностика: методи бактеріоскопічного, бактеріологічного і біологічного виявлення МБТ, значення їх результатів для діагностики туберкульозу. Прискорені методи виявлення МБТ: ВАСТЕК, імуноферментний аналіз, полімеразноланцюгова реакція (ПЛР). Визначення чутливості МБТ до протитуберкульозних препаратів.

Мета туберкулінодіагностики. Поняття про туберкулін. Проба Манту з 2 ТО ППД-Л: показання, техніка проведення, оцінка її результатів. Поняття про

«віраж» туберкулінової проби. Диференціальна діагностика після вакцинного та інфекційного імунітету.

Змістовий модуль 2. Лікування та профілактика туберкульозу

Конкретні цілі:

- Трактувати основні принципи лікування хворого на туберкульоз.
- Діагностувати побічні дії протитуберкульозних препаратів та визначати методи їх профілактики.
- Складати стандартні режими антимікобактеріальної терапії залежно від категорії лікування.
- Визначати види медикаментозної резистентності МБТ.
- Визначати критерії вилікування хворих на туберкульоз.
- Визначати покази та протипокази до вакцинації/ревакцинації БЦЖ.
- Описувати ускладнення вакцинації (ревакцинації) БЦЖ.
- Визначати критерії епідеміологічної небезпеки осередків туберкульозної інфекції.
- Визначати покази до проведення хіміопрфілактики.

Тема 4. Загальні принципи лікування хворого на туберкульоз. Антимікобактеріальні препарати. Стандартні режими лікування хворого на активний туберкульоз. Хіміорезистентний туберкульоз.

Загальні принципи антимікобактеріальної терапії: комплексність, скомбінованість, контрольованість, двофазність лікування, тривалість і безперервність, індивідуальний підхід, етапна послідовність, безоплатність. Протитуберкульозні препарати: класифікація, дози, методи і кратність введення в організм хворого. Дія протитуберкульозних препаратів. Побічні реакції на антимікобактеріальні препарати, їх запобігання та методи усунення. Категорії лікування хворих на туберкульоз. Стандартні режими лікування хворого на активний туберкульоз. Хіміорезистентний туберкульоз: клінічні прояви та лікування хворого на туберкульоз із медикаментозною резистентністю

Критерії вилікування хворого на туберкульоз.

Тема 5. Неспецифічна терапія хворих на туберкульоз (гігієно-дієтичний режим, патогенетичне, симптоматичне лікування). Хірургічне лікування. Санаторно-курортне лікування.

Гігієно-дієтичний режим у клініці туберкульозу. Патогенетичне лікування в інтенсивній фазі (протизапальна, дезінтоксикаційна терапія, ліквідація побічної дії антимікобактеріальних препаратів) і в підтримуючій фазі (загально-зміцнювальна терапія). Імунокоригувальна терапія. Симптоматичне лікування, фізіотерапія.

Основні хірургічні методи лікування при туберкульозі органів дихання (операції на легенях, операції на плеврі). Покази, протипокази. Санаторно-курортне лікування хворих на туберкульоз.

Тема 6. Профілактика туберкульозу.

Соціальна профілактика.

Інфекційний контроль. Складові інфекційного контролю: адміністративний контроль, контроль за станом повітря закритих приміщень, індивідуальний захист органів дихання.

Санітарна профілактика, її завдання. Поняття про осередок туберкульозної інфекції. Категорії осередків за ступенем епідеміологічної небезпеки, критерії її визначення. Робота в осередку туберкульозної інфекції з профілактики туберкульозу.

Вакцинація БЦЖ і БЦЖ-М, ревакцинація БЦЖ. Вакцина БЦЖ і БЦЖ-М. Техніка вакцинації та ревакцинації. Покази та протипокази до вакцинації та ревакцинації БЦЖ. Оцінка місцевих реакції організму на введення вакцини. Ускладнення протитуберкульозних щеплень.

Хіміопрофілактика туберкульозу: показання, методика проведення.

Змістовий модуль 3. Клінічна класифікація туберкульозу. Первинні форми туберкульозу. Ускладнення первинних форм туберкульозу

Конкретні цілі:

- Аналізувати основні розділи клінічної класифікації туберкульозу і формулювати клінічний діагноз відповідно до класифікації.
- Встановлювати діагноз первинних форм туберкульозу на підставі анамнестичних, клініко-рентгенологічних, лабораторних даних.
- Діагностувати ускладнення первинних форм туберкульозу.

Тема 7. Клінічна класифікація туберкульозу.

Принципи побудови класифікації туберкульозу. Розділи класифікації: тип туберкульозного процесу, основні клінічні форми, характеристика туберкульозного процесу і його ускладнення, клінічна та диспансерна категорії обліку хворого, ефективність лікування хворих на туберкульоз, наслідки туберкульозу. Формулювання діагнозу туберкульозу згідно з класифікацією.

Тема 8. Туберкульоз невстановленої локалізації. Туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Первинний туберкульозний комплекс. Ускладнення первинних форм туберкульозу.

Морфологічна основа туберкульозу невстановленої локалізації. Клінічні прояви, перебіг. Лікування.

Класифікація внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Клініко-рентгенологічні форми туберкульозного бронхоаденіту: інфільтративна, туморозна, «мала». Патогенез, патоморфологія, клініка, перебіг. Лікування. Наслідки.

Патогенез і патоморфологія первинного туберкульозного комплексу. Клінічні прояви, перебіг, діагностика. Диференціальна діагностика з неспецифічною пневмонією. Лікування. Наслідки.

Залишкові зміни після перенесених локальних форм первинного туберкульозу та їх значення для виникнення вторинних форм туберкульозу.

Ускладнення туберкульозу внутрішньогрудних лімфатичних вузлів та первинного туберкульозного комплексу (ателектаз, специфічне ураження бронхів, бронхонодулярна нориця, гематогенна або лімфо-гематогенна дисемінація, плеврит, розпад і утворення первинної каверни), діагностика, лікування.

Змістовний модуль 4. Вторинні форми туберкульозу (легеневого та поза легеневого). Ускладнення вторинних форм туберкульозу. Туберкульоз легень у поєднанні з іншими захворюваннями.

Конкретні цілі:

- Діагностувати вторинні форми туберкульозу на підставі анамнестичних, клініко-рентгенологічних, лабораторних даних.
- Формулювати клінічний діагноз вторинних форм згідно з класифікацією.
- Призначати комплексну терапію хворим на вторинні форми туберкульозу.
- Діагностувати ускладнення вторинних форм туберкульозу.
- Надавати екстерну допомогу при невідкладних станах у хворих на туберкульоз.
- Аналізувати особливості перебігу та лікування хворих на туберкульоз легень, поєданого з ВІЛ-інфекцією.
- Призначати план обстеження пацієнта для діагностики туберкульозу слизових оболонок ротової порожнини та щелепно-лицевих кісток.

Тема 9. Дисемінований туберкульоз легень. Міліарний туберкульоз. Туберкульоз нервової системи і мозкових оболонок..

Патогенез і патоморфологія дисемінованого туберкульозу легень. Клінічні варіанти перебігу (гострий, підгострий, хронічний) та їх рентгенологічні ознаки. Клініка, діагностика. Лікування. Наслідки.

Патогенез і патоморфологія міліарного туберкульозу. Клінічні варіанти. Діагностика. Лікування. Наслідки.

Патогенез і патоморфологія туберкульозу нервової системи і мозкових оболонок. Клініка. Особливості діагностики і перебігу туберкульозного менінгіту. Спинномозкова пункція та інтерпретація результатів дослідження цереброспінальної рідини. Лікування. Наслідки. Прогноз.

Тема 10. Вогнищевий та інфільтративний туберкульоз легень. Казеозна пневмонія. Туберкульозна каверна. Фіброзно-кавернозний та циротичний туберкульоз легень. Туберкульозний плеврит.

Патогенез, патоморфологія, клініка і перебіг вогнищевої і інфільтративної форм туберкульозу. Причини прогресування вогнищевого, інфільтративного туберкульозу. Клініко-рентгенологічні варіанти інфільтратів.

Причини розвитку казеозної пневмонії, особливості її перебігу. Лікування. Наслідки.

Класифікація туберкульозу легень. Особливості перебігу. Лікування. Наслідки.

Причини формування фіброзно-кавернозного туберкульозу легень. Основні клінічні синдроми, рентгенологічні ознаки фіброзно-кавернозного та циротичного туберкульозу легень. Лікування. Наслідки.

Туберкульозний плеврит. Патогенез, патоморфологія, клініка, діагностика, лікування, наслідки. Показання до плевральної пункції, методика її проведення. Наслідки.

Тема 11. Туберкульоз щелепно-лицевої локалізації: клініка, діагностика, особливості лікування хворих на туберкульоз слизових оболонок ротової порожнини та щелепно-лицевих кісток.

Діагностика і лікування ускладнень туберкульозу, що потребують невідкладної лікарської допомоги: легенева кровотеча, спонтанний пневмоторакс.

Патогенез, патоморфологія і класифікація туберкульозу слизових оболонок ротової порожнини та щелепно-лицевих кісток. Основні клінічні прояви. Лікування. Наслідки.

Патогенез, клініка, діагностика і принципи лікування кровохаркання, легеневої кровотечі, спонтанного пневмотораксу. Надання екстренної допомоги при легеневій кровотечі, спонтанному пневмотораксі.

Тема 12. Туберкульоз периферичних лімфатичних вузлів. Туберкульоз кісток і суглобів. Клініка, діагностика, лікування.

Патогенез, патоморфологія, місцеві та загальні прояви, клінічні форми туберкульозу периферичних лімфатичних вузлів. Діагностика. Лікування.

Клініка туберкульозу кісток і суглобів. Діагностика. Лікування.

Тема 13. Туберкульоз у хворих на ВІЛ-інфекцію. Туберкульоз і вагітність.

Причини розвитку туберкульозу у хворих з ВІЛ-інфекцією. Епідеміологія. Клінічна картина. Діагностика туберкульозу у ВІЛ-інфікованих; діагностика ВІЛ-інфекції у хворих на туберкульоз. Лікування туберкульозу у хворих з ВІЛ-інфекцією. Профілактика туберкульозу у ВІЛ-інфікованих осіб.

Туберкульоз у поєднанні з вагітністю.

Структура навчальної дисципліни

ТЕМА	Лекції	Практичні заняття	СРС
Змістовий модуль 1. Загальні питання фтизіатрії. Методика обстеження хворого на туберкульоз.			
Тема 1. Визначення туберкульозу як хвороби. Епідеміологія туберкульозу. Збудник туберкульозу, його властивості. Шляхи зараження туберкульозом.	2	2	6
Тема 2. Особливості клінічного обстеження хворого на туберкульоз. Рентгенологічна діагностика туберкульозу. Методи рентгенологічного дослідження у клініці фтизіатрії. Рентгенологічні синдроми туберкульозу.	1	2	3
Тема 3. Мікробіологічна діагностика туберкульозу. Туберкулінодіагностика.	1	2	-
Разом за змістовим модулем 1	4	6	9
Змістовий модуль 2. Лікування та профілактика туберкульозу			
Тема 4. Загальні принципи лікування хворих на туберкульоз. Антимікобактеріальні препарати. Стандартні режими лікування хворого на активний туберкульоз. Хіміорезистентний туберкульоз.	1	2	-
Тема 5. Неспецифічна терапія хворих на туберкульоз (гігієно-дієтичний режим, патогенетичне, симптоматичне лікування). Хірургічне лікування. Санаторно-курортне лікування.	-	-	6
Тема 6. Профілактика туберкульозу.	1	2	-
Разом за змістовим модулем 2	2	4	6
Змістовий модуль 3. Клінічна класифікація туберкульозу. Первинні форми туберкульозу. Ускладнення первинних форм туберкульозу.			
Тема 7. Клінічна класифікація туберкульозу.	1	2	3
Тема 8. Туберкульоз невстановленої локалізації. Туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Первинний туберкульозний комплекс. Ускладнення первинних форм туберкульозу.	1	2	-
Разом за змістовим модулем 3	2	4	3
Змістовий модуль 4. Вторинні форми туберкульозу (легеневого та поза легеневого). Ускладнення вторинних форм туберкульозу. Туберкульоз легень у поєднанні з іншими захворюваннями.			
Тема 9. Дисемінований туберкульоз легень. Міліарний туберкульоз. Туберкульоз нервової системи і мозкових оболонок.	0,5	2	-
Тема 10. Вогнищевий та інфільтративний туберкульоз легень. Казеозна пневмонія. Туберкульома легень. Фіброзно-кавернозний та циротичний туберкульоз легень. Туберкульозний плеврит.	0,5	2	3
Тема 11. Туберкульоз щелепно-лицевої локалізації: клініка, діагностика, особливості лікування хворих на туберкульоз слизових оболонок ротової порожнини та щелепно-лицевих кісток. Діагностика і лікування ускладнень туберкульозу, що потребують невідкладної лікарської допомоги: легенева кровотеча, спонтанний пневмоторакс.	1	2	-
Тема 12. Туберкульоз периферичних лімфатичних вузлів. Туберкульоз кісток і суглобів. Клініка, діагностика, лікування.	-	-	3
Тема 13. Туберкульоз у хворих на ВІЛ-інфекцію. Туберкульоз і вагітність.	-	-	6

Разом за змістовим модулем 4	2	6	12
Усього годин – 60/2 кредити ECTS	10	20	30
Підсумковий контроль	залік		

Аудиторна робота – 50%, СРС – 50%.

Тематичний план лекцій з дисципліни - Фтизіатрія

№ з/п	ТЕМА	Кільк. годин
1.	Визначення туберкульозу як наукової та практичної проблеми. Історія розвитку фтизіатрії. Епідеміологія туберкульозу. Патогенез туберкульозу. Імунітет при туберкульозі.	2
2.	Діагностика туберкульозу. Спеціальні методи виявлення і діагностики туберкульозу.	2
3.	Загальні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз. Профілактика туберкульозу	2
4.	Клінічна класифікація туберкульозу. Клінічні форми первинного туберкульозу.	2
5.	Клінічні форми вторинного туберкульозу. Туберкульоз слизових оболонок ротової порожнини та щелепно-лицевих кісток	2
	Разом:	10

Тематичний план практичних занять

№ з/п	ТЕМА	К-ть годин
1.	Визначення туберкульозу як хвороби. Епідеміологія туберкульозу. Основні епідеміологічні показники поширеності туберкульозу. Збудник туберкульозу, його властивості. Шляхи зараження туберкульозом.	2
2.	Особливості клінічного обстеження хворого на туберкульоз. Рентгенологічна діагностика туберкульозу. Методи рентгенологічного дослідження у клініці фтизіатрії. Рентгенологічні синдроми туберкульозу.	2
3.	Мікробіологічна діагностика туберкульозу. Туберкулінодіагностика.	2
4.	Загальні принципи лікування хворих на туберкульоз. Антибактеріальні препарати. Стандартні режими лікування хворих на активний туберкульоз. Хіміорезистентний туберкульоз.	2
5.	Профілактика туберкульозу.	2
6.	Клінічна класифікація туберкульозу.	2
7.	Туберкульоз невстановленої локалізації. Туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Первинний туберкульозний комплекс. Ускладнення первинних форм туберкульозу.	2
8.	Дисемінований туберкульоз легень. Міліарний туберкульоз. Туберкульоз нервової системи і мозкових оболонок.	2
9.	Вогнищевий та інфільтративний туберкульоз легень. Казеозна пневмонія. Фіброзно-кавернозний та циротичний туберкульоз легень. Туберкульозний плеврит (в тому числі емпієма).	2
10.	Туберкульоз щелепно-лицевої локалізації: клініка, діагностика, особливості лікування хворих на туберкульоз слизових оболонок ротової порожнини та	2

	щелепно-лицевих кісток. Діагностика і лікування ускладнень туберкульозу, що потребують невідкладної лікарської допомоги: легенева кровотеча, спонтанний пневмоторакс.	
	Разом:	20 год

Самостійна робота

№ п/п	Тема самостійної роботи	Кількість годин	Вид контролю
1.	Збудник туберкульозу, його види і форми існування. Поняття про персистенцію та реверсію мікобактерій туберкульозу. Хіміорезистентні МБТ та їх клінічне значення.	3	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Основні епідеміологічні показники туберкульозу та їх оцінка.	3	
3.	Поняття про своєчасне, несвоєчасне та пізніє виявлення туберкульозу. Декретовані контингенти населення. Групи підвищеного ризику захворювання на туберкульоз.	3	
4.	Неспецифічна терапія у лікуванні хворих на туберкульоз. Санаторно-курортне лікування.	3	
5.	Хірургічні методи лікування туберкульозу.	3	
6.	Туберкульоз легень. Клініка, діагностика, лікування.	3	
7.	Туберкульоз периферичних лімфатичних вузлів. Туберкульоз кісток і суглобів. Клініка, діагностика, лікування.	3	
8.	Туберкульоз і вагітність.	3	
9.	Туберкульоз у хворих на ВІЛ/СНІД. Клініка, діагностика, особливості перебігу та лікування.	3	
10.	Категорії та групи диспансерного спостереження хворих на туберкульоз.	3	
	Разом:	30	

Методи навчання

Словесні – пояснення, інструктаж, навчальна дискусія.

Наочні – ілюстрування (таблиці, рентгенограми, результати аналізів та інших методів обстеження);

- демонстрація (діагностичних та лікувальних маніпуляцій).

Практичні – формування вмінь і навичок клінічного обстеження хворих, виконання передбачених програмою медичних маніпуляцій, надання невідкладної допомоги.

Інтерактивні – які передбачають роботу в малих групах для виконання певного пакету завдань; моделювання клінічних ситуацій.

Методи контролю

Контроль здійснюється комплексним оцінюванням теоретичної і практичної підготовки студента на підставі усного опитування, тестового контролю, вирішення клінічних ситуаційних завдань, демонстрації практичних вмінь та навичок.

Критерії оцінювання

<u>Оцінювання усної відповіді студента</u>			
«Відмінно»	«Добре»	«Задовільно»	«Незадовільно»
Студент глибоко і твердо засвоїв матеріал; послідовно, грамотно і логічно його викладає, тісно пов'язує теорію з практикою, вільно справляється з питаннями.	Студент твердо знає матеріал, грамотно і по суті відповідає, не допускає суттєвих помилок у відповіді на запитання.	Студент має знання основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає помилки, порушує послідовність у викладенні матеріалу.	Студент не знає частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, невпевнений у відповіді.
<u>Оцінювання вирішення тестових завдань</u>			
«Відмінно»	«Добре»	«Задовільно»	«Незадовільно»
100-91%	90-76%	75-51%	50 і менше%
<u>Оцінювання вирішення клінічної ситуаційної задачі</u>			
«Відмінно»	«Добре»	«Задовільно»	«Незадовільно»
Точно сформульований та повністю обґрунтований клінічний діагноз у пацієнта і складений план лікування.	Точно сформульований та частково обґрунтований клінічний діагноз у пацієнта, допущені неточності при складанні плану лікування.	Виникли труднощі при обґрунтування клінічного діагнозу, складанні плану лікування пацієнта.	Не дано відповіді на завдання задачі.
<u>Оцінювання демонстрації практичної навички</u>			
«Відмінно»	«Добре»	«Задовільно»	«Незадовільно»
Студент оволодів практичними навичками, що передбачені програмою.	Студент виконує практичні навички, але припускає не принципові помилки.	Студент в процесі виконання практичних навичок допустив серйозні помилки.	Студент не виробив практичних навичок; не сформував вмінь передбачених програмою.

Розподіл балів, які отримують студенти

Види контролю - поточний і підсумковий.

Форма підсумкового контролю відповідно до навчального плану - залік

Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу.

Оцінювання поточної навчальної діяльності Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою з урахуванням критеріїв оцінювання дисципліни.

При цьому враховуються усі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент отримує оцінку з кожної теми. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності є стандартизовані і включають контроль теоретичної та практичної підготовки. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність за діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за традиційною шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4- бальна шкала	200- бальна шкала
5	200
4.97	199
4.95	198
4.92	197
4.9	196
4.87	195
4.85	194
4.82	193
4.8	192
4.77	191
4.75	190
4.72	189
4.7	188
4.67	187
4.65	186
4.62	185
4.6	184
4.57	183
4.52	181
4.5	180
4.47	179

4- бальна шкала	200- бальна шкала
4.45	178
4.42	177
4.4	176
4.37	175
4.35	174
4.32	173
4.3	172
4.27	171
4.24	170
4.22	169
4.19	168
4.17	167
4.14	166
4.12	165
4.09	164
4.07	163
4.04	162
4.02	161
3.99	160
3.97	159
3.94	158

4- бальна шкала	200- бальна шкала
3.92	157
3.89	156
3.87	155
3.84	154
3.82	153
3.79	152
3.77	151
3.74	150
3.72	149
3.7	148
3.67	147
3.65	146
3.62	145
3.57	143
3.55	142
3.52	141
3.5	140
3.47	139
3.45	138
3.42	137
3.4	136

4- бальна шкала	200- бальна шкала
3.37	135
3.35	134
3.32	133
3.3	132
3.27	131
3.25	130
3.22	129
3.2	128
3.17	127
3.15	126
3.12	125
3.1	124
3.07	123
3.02	121
3	120
Менше 3	Недос- татньо

Самостійна робота студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється при підсумковому контролі.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні та на окремих його завершених етапах за національною шкалою та шкалою ECTS.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового заліку з навчальної дисципліни Фтизіатрія в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни і в терміни, встановлені робочим навчальним планом, індивідуальним навчальним планом студента.

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни виключно на підставі результат виконання ним усіх видів навчальних робіт, передбачених робочою навчальною програмою. Семестровий залік виставляється за результатами поточного контролю.

Визначення кількості балів, яку студент набрав з дисципліни

Оцінка з дисципліни, формою підсумкового контролю є залік базується на результатах поточної навчальної діяльності та виражається за двобальною шкалою «зараховано» або «не зараховано». Для зарахування студент має отримати за поточну навчальну діяльність бал не менше 60% від максимальної суми балів з дисципліни (120 балів).

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-бальну шкалу. Бали шкали ECTS у 4-бальну шкалу не конвертуються і навпаки.

Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5

Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	2

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала незалежні.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

Методичне забезпечення

Методичні розробки практичних занять, тестові завдання, клінічні ситуаційні задачі, орієнтовні карти для організації самостійної роботи студентів.

Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль.

Змістовий модуль 1. Загальні питання фтизіатрії. Методика обстеження хворого на туберкульоз

1. Значення праць Гіппократа, Авіценни, Р. Лаеннека, Р. Коха у вивченні туберкульозу.
2. Роль М. І. Пирогова, Кальметта і Герена, Ф. Г. Яновського у розвитку вчення про туберкульоз.
3. Роль З. Ваксмана, М. С. Пилипчука, О. С. Мамолата у розвитку вчення про туберкульоз.
4. Основні епідеміологічні показники поширеності туберкульозу та їх оцінка.
5. Збудник туберкульозу, його види і форми існування (L-форми), властивості. Поняття про персистування та реверсію мікобактерій туберкульозу.
6. Патоморфоз туберкульозу.
7. Джерела туберкульозної інфекції. Виділення мікобактерій у навколишнє середовище.
8. Шляхи зараження та поширення мікобактерій в організмі людини.
9. Патогенез туберкульозу.
10. Імунітет при туберкульозі.
11. Методи і шляхи виявлення туберкульозу.
12. Алгоритм дій лікарів закладів загальної лікарської мережі щодо виявлення туберкульозу при звертанні пацієнтів за допомогою.
13. Група підвищеного ризику захворювання на туберкульоз.
14. Основні скарги хворих на туберкульоз.
15. Методи лабораторного виявлення мікобактерій туберкульозу.
16. Методи рентгенологічного обстеження хворих на туберкульоз органів дихання.
17. "Обов'язкові" контингенти населення, які підлягають профілактичному обстеженню раз на рік.

18. Туберкулінодіагностика. Цілі туберкулінодіагностики. Проба Манту з 2 ТО ППД-Л та оцінка її результатів. "Віраж" туберкулінових проб.
19. Диференціальна діагностика післявакцинного (БЦЖ) та інфекційного імунітету у дітей і підлітків.

Змістовий модуль 2. Лікування та профілактика туберкульозу.

20. Основні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз легень.
21. Категорії лікування хворих на туберкульоз легень.
22. Стандартні режими хіміотерапії.
23. Медикаментозна резистентність, її види.
24. Лікування хворих на хіміорезистентний туберкульоз.
25. Критерії вилікування хворих на туберкульоз.
26. Залишкові зміни та їх значення для виникнення рецидиву туберкульозу.
27. Профілактика туберкульозу: соціальна, інфекційний контроль.
28. Профілактика туберкульозу: санітарна.
29. Осередки туберкульозної інфекції, їх класифікація. Поточна і заключна дезінфекція.
30. Критерії визначення епідеміологічної небезпеки осередків туберкульозної інфекції.
31. Первинна профілактика (вакцинація БЦЖ і БЦЖ-М, ревакцинація БЦЖ). Методика і техніка вакцинації. Оцінка результатів.
32. Ускладнення вакцинації (ревакцинації) БЦЖ.
33. Вторинна профілактика (хіміопрофілактика) туберкульозу.

Змістовий модуль 3. Клінічна класифікація туберкульозу. Первинні форми туберкульозу. Ускладнення первинного туберкульозу.

34. Клінічна класифікація туберкульозу (її розділи).
35. Туберкульоз невстановленої локалізації. Патогенез, клініка, діагностика, лікування.
36. Первинний туберкульозний комплекс. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
37. Туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
38. Ускладнення первинних форм туберкульозу.

Змістовий модуль 4. Вторинні форми туберкульозу (легеневого та позалегеневого). Ускладнення вторинних форм туберкульозу. Туберкульоз легень у поєднанні з іншими захворюваннями.

39. Дисемінований туберкульоз легень. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
40. Міліарний туберкульоз. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
41. Туберкульоз нервової системи і мозкових оболонок. Патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, наслідки.

42. Вогнищевий туберкульоз легень. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
 43. Інфільтративний туберкульоз легень. Клініко-рентгенологічні варіанти інфільтратів. Патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, наслідки.
 44. Казеозна пневмонія. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
 45. Фіброзно-кавернозний туберкульоз легень. Причини виникнення, патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
 46. Циротичний туберкульоз легень. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
 47. Туберкульозний плеврит (в тому числі емпієма). Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
 48. Ускладнення туберкульозу: кровохаркання, легенева кровотеча. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, невідкладна допомога.
 49. Ускладнення туберкульозу: спонтанний пневмоторакс. Причини виникнення, клініка, діагностика, невідкладна допомога.
-
50. Причини виникнення туберкульозу у ВІЛ-інфікованих.
 51. Діагностика туберкульозу у ВІЛ-інфікованих.
 52. Лікування та профілактика туберкульозу у ВІЛ-інфікованих.
 53. Категорії диспансерного обліку хворих на туберкульоз.

Рекомендована література

Базова література:

1. Фтизіатрія. нац. підручник / За редакцією В.І.Петренка,. – Київ.: ВСВ «Медицина», 2015. – 472 с.
2. Інфекційні хвороби з основами фтизіопульмонології. Навчальний посібник / Ільницький І. Г., Чорновіл А. В., Грицко Р. Ю., Костик О. П., Січкоріз О. Є., Рудницька Х. І.- Львів, 2009.- 404 с.
3. Фтизіатрія. Навчальний посібник /за редакцією В.П. Мельника , І.Г.Ільницького. – Київ – Львів: Атлас, 2008. – 304с.
4. Фтизіатрія. Підручник / За ред. акад. А.Я. Циганенка, проф. С.І. Зайцевої. - Х.: Факт, 2004.- 390с.
5. Савула М.М., Ладний О.Я. Туберкульоз. Підручник. Тернопіль: “Укрмедкнига”, 1999. – 323 с.
6. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги дорослим. Туберкульоз, Наказ МОЗ України 04.09.2014 р. № 620.

Додаткова література:

- 1 Фтизіатрія: навчально-методичний посібник. Збірник завдань для тестового контролю знань / За ред. В.Ф. Москаленка, В.І. Петренка. - Вінниця: Нова книга, 2005.- 296с.

- 2.Туберкульоз позалегенової локалізації / Ю.І. Фещенко, І.Г. Ільницький, В.М. Мельник, О.В. Панасюк; за ред. Ю.І. Фещенко, І.Г. Ільницького. – Київ: Логос, 1998. –376 с.
- 3.Хвороби респіраторної системи. Довідниковий посібник / Ю.І.Фещенко, В.М.Мельник, І.Г.Ільницький. – Київ – Львів: Атлас, 2008. – 497с.
- 4.Савула М.М., Ладний О.Я., Кравченко Н.С., Сливка Ю.І. Диференціальна діагностика захворювань легень і плеври. Тернопіль: “Укрмедкнига”, 2000. – 223с.
- 5.Фещенко Ю.І. Організація контролю за хіміорезистентним туберкульозом. Виробниче видання. – Київ: Здоров’я, 2013. – 704 с.
- 6.Туберкульоз, ВІЛ-інфекція/СНІД: навч. посібник / Р.Г.Процюк, В.Ф.Москаленко, В.І.Петренко та ін. Київ: Медицина, 2009. - 424 с.
- 7.Прикладні питання фтизіатрії дитячого та підліткового віку: Навчальний посібник / За ред.. Ільницького І.Г., Костик О.П., Білозір Л.І., - Львів: Атлас, 2013. – 731 с.

Інформаційні ресурси

- 1.Державна установа „Український центр контролю за соцхворобами МОЗ України”: <http://ucdc.gov.ua>
- 2.Сайт Національного інституту фтизіатрії і пульмонології імені Ф.Г.Яновського: <http://www.ifp.kiev.ua/doc>
- 3.Туберкульоз, легеневі хвороби, ВІЛ-інфекція. Український науково-практичний журнал www.tubvil.com.ua
- 4.Сайт Проекту USAID «Посилення контролю за туберкульозом в Україні»: <http://www.stbcu.com.ua>